

Monumentnummer*: 512721

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 14 maart 2000
Kadaster deel/nr 82819/69

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Soesterberg Soest Utrecht

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Soest E 3599

Omschrijving**

Inleiding

Nadat Nederland door Duitsland in mei 1940 was bezet, zijn door de Duitsers in september 1940 plannen gemaakt om in Soesterberg, dat vanwege de aanwezigheid van het vliegveld van strategisch belang was, een zogenaamd 'Soldatenheim' of OFFICIERSMESS te bouwen. Het clubgebouw, of te wel 'casino', beschikte over een grote theaterzaal met podium en orkestbak. Deze zaal is ook als bioscoop en eetzaal in gebruik geweest. In de zuidoost vleugel werd een goed geoutilleerde keuken ondergebracht. Zowel de theaterzaal als de keuken worden tegenwoordig nog gebruikt. Het casino is één van de weinige overblijfselen van neoclassicistische nazi-architectuur in Nederland. Direct na de oorlog heeft het gebouw dienst gedaan als opslagplaats. In de jaren vijftig van de 20ste eeuw kreeg het zijn oorspronkelijke functie terug. Toen is aan de noordwest zijde in stijl een vleugel aangebouwd, welke voor de bescherming van ondergeschikt belang is.

Omschrijving

Een op enige afstand van de openbare weg gelegen officiersmess op T-vormige plattegrond bestaat uit een theaterzaal van twee (hoofdvolume) bouwlagen en een (dwarsvleugel) van één bouwlaag, ieder onder een met romaanse pannen gedekt schilddak met overstek en overhangende bakgoot. De kelder verdieping is in gewapend beton uitgevoerd. Het hoofdvolume is met de nokrichting haaks op de weg gepositioneerd; de dwarsvleugel bevindt zich aan de rechter (zuidoostelijke) zijgevel. De in donkergrijze baksteen uitgevoerde, vlakke gevels worden onder de dakgoot door een natuurstenen ongeprofileerde lijst afgesloten. De gevels hebben grote, licht getoogde vensteropeningen, die door regels en stijlen zijn onderverdeeld zijn in acht of zesruitsramen, elk voorzien van vier

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

ruiten. De ronde tuimelvensters hebben eveneens een roedenverdeling. Beide typen zijn door een travertijnen omlijsting geaccentueerd. De voorgevel aan de zuidwest zijde, heeft een strak symmetrische indeling met in de eerste bouwlaag een in de middenas geplaatste ingangspartij, bereikbaar via een drietredige bordestrap. Deze ingangspartij is door een travertijnen, geprofileerde omlijsting met hoofdstel geaccentueerd. De toegang bestaat uit twee paar dubbele deuren met roedenverdeling die door middel van een dunne natuurstenen dwarswand van elkaar zijn gescheiden. In de tweede bouwlaag zijn vijf getoogde vensters gezet. De linker zijgevel is dertien vensterassen lang met in de eerste drie rechter assen ronde vensters en de overige assen een hoog opgaand achtruits roedenvenster. Een tweetal vensters is later ten behoeve van een nooduitgang naar beneden doorgetrokken. De rechter zijgevel heeft, vanaf de voorgevel gezien, vier kleine roeden tuimelvensters en een toegangsdeur. De zijgevel van het hoofdvolume achter de dwarsvleugel is wat de indeling betreft vergelijkbaar met de linker zijgevel. In de achtergevel bevinden zich een aantal vensters van de kleedkamers die zich achter de theaterzaal bevinden. De éénlaags dwarsvleugel is acht vensterassen lang met in elke as een getoogd venster met persiennes. In de laatste vensteras is een deur geplaatst, toegankelijk via een brede bordestrap van drie treden. De achtergevel van de dwarsvleugel heeft een vergelijkbare indeling als de voorzijde. In het dakschild is aan deze zijde in elke venstereenheid een dakkapel onder lessenaarsdak geplaatst.

Het interieur bevindt zich nagenoeg in oorspronkelijke staat. Achter de ingang ligt een ruime vestibule waar tevens de trap naar de verdieping en de gang van de vleugel op uitkomen. Achter de vestibule ligt de hoge ontvangstruimte dat met een cassetteplafond verfraaid is. De kroonluchters stammen uit de bouwperiode. Twee paar dubbele paneeldeuren geven toegang tot de theaterzaal, die voorzien is van een parketvloer. Opvallend is de hoogte en de lengte van theaterzaal. Achter in de zaal, aan de korte zijde, bevindt zich het podium met ervoor een verdiepte gelegen orkestbak, welke door middel van een luik afgedekt kan worden. Achter het podium bevinden zich twee kleedruimtes (oorspronkelijk waren het er vier). Vermeldenswaardig zijn de pleisterreliëfs in de ruimten rechts van de gang die in de jaren tachtig gedeeltelijk met goudverf zijn geaccentueerd en de grote, in gewapend beton uitgevoerde commandokelders die thans gedeeltelijk als opslagruimten in gebruik zijn. De dwarsvleugel, waar zich onder meer de keuken bevindt, is in de loop der jaren aangepast.

Waardering

De officiersmess is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als zeldzaam voorbeeld van een 'Soldatenheim' of te wel casino met de kenmerkende vormgeving van de neoclassicistische nazi-architectuur uit de periode 1940-1945. Het is van belang vanwege de ontstaansgeschiedenis, als ontwerp van de bezetter in de Tweede Wereldoorlog. Het gebouw is gaaf wat betreft hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik, zowel wat betreft het exterieur als het interieur.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

Officiersmess

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument